

שי אלבוגן
פרשת השבוע

קריאת כיוון

מבלעם ועד הרצל

פרשת בלק

1 פרשתנו מלאה בפסוקים מיוחדים שהם כולם ציטוטים מפיו של אדם בשם בלעם. זה הוא שאת שירותיו שכר בלק, מלך מואב. וזה הסיפור: המואבים, שראו את ניצחונות עם ישראל על אלה שניסו לפגוע בהם, חששו מהנוכחות הישראלית באזורם. זה מה שהביא את בלק, מלך מואב, לקרוא לבלעם, שהיה ידוע כבעל כוחות במטרה לקלל את עם ישראל וככה למנוע את הסכנה שצפויה להם מצידם של ישראל. המקצוע המאגי הזה כנראה היה די מקובל בעידן ההוא ובלעם היה מומחה בעל שם עולמי בתחום. בלק, במטרה להציל את עמו הולך על הכי טוב וידע שכדי לנצח את האוייב הישראלי, הוא צריך את האיש מספר 1 בלוחמה שכזאת. אלא שלצער, במקום לקבל רשימה ארוכה של קללות איכותיות, קיבלנו פסוקים נפלאים על עם ישראל. היה כאן 'ירוט' אלוקי וכל הקללות נהפכו לברכות.

2 ככה קיבלנו, בין היתר, את הפסוק הזה: "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל". המילים האלה מכוונות לתקופת הגאולה של עם ישראל. ויש כאן רמיזה לשתי אפשרויות. ה"ל" סימנו לנו שגאולת עם ישראל, (כלומר חזרתו לחיים נורמליים בארצו אחרי שנות הנדודים בגלות) יכולה להגיע בדרך מהירה וקלה ויכולה להגיע במסלול יותר אטי שכולל עליות ומורדות, סיבוכים וקשיים. האפשרות הראשונה רמוזה במילים "דרך כוכב", שזה מבטא גואל שהוא "כוכב". משהו נוצץ, משהו מלא באורות, מופתים

וניסים. 'המסלול המהיר'. זה יקרה אם וכאשר עם ישראל יתמקם עם סיום הגלות במצב רוחני מעולה. לעומת זאת המילים "וקם שבט מישראל" רומזות למצב שהוא לא 'כוכבי' ומזהיר. כשהעם לא נמצא במיטבו הרוחני. זה מצב שבו יקום שלטון

ישראלי (את המילה "שבט" מפרש רבי אברהם אבן עזרא - מלכות). "וקם" רומז לנו שמדובר על תקומה אישית של השלטון. לאט לאט. לא באיזו תנועה מהירה בדרך נס שיורד עלינו מן השמים. אלא זו גאולה שהולכת וצומחת לאט באמצעותנו. וכנראה שזה מה שקורה כאן ב-150 השנים האחרונות.

3 פרשנות זו לקוחה מתוך הספר "אור החיים", אותו כתב רבי חיים בן עטר. היום (שישי ט"ז תמוז), לפני 278 שנים הוא נפטר. לפני שנחזור אליו, אני אדלג קדימה בהיסטוריה ואעבור לתאריך הפטירה של בנימין זאב הרצל. כ' בתמוז. ביום רביעי הקרוב יחול יום השנה שלו. היסטוריונים שחקרו את תולדות חייו ואת משנתו ופעילותו המדינית יודעים לזהות שהמקורות לרעיונותיו

המדיניים נמצאים כנראה בכתביו של הרב יהודה אלקלעי שנולד בסרייבו, בשנת תקנ"ח (1798) וכיהן כרב בעיר זמלין שליד בירת סרביה. בספריו עוסק הרב רבות בצורך של עליית יהודי העולם ארצה. הוא כותב על בניה מסודרת של הארץ, שכוללת תחיית השפה העברית, חתירה למסגרת מדינית ובניית תשתית כלכלית. כל זה כמובן לפני הקמת התנועה הציונית. סבו של הרצל היה מקושר לרב אלקלעי. משם כנראה זרמו הרעיונות לכתביו ורעיונותיו של הרצל.

4 הרב אלקלעי העיד על עצמו שהוא הושפע מהרב יהודה ביבאס, שהיה רבה של הקהילה היהודית באי קורפו. הוא מיוחס למשפחה שגלתה מספרד למרוקו. בשנת תקצ"ט (1839) הוא ערך מסע ברחבי אירופה. הוא דיבר במסעו בין היתר על הצורך של היהודים להוציא את ארץ ישראל מידיהם של התורכים. במהלך מסעו ביקר במדינות הבלקן, ברומניה, בפרנקפורט ובלונדון. הוא הגיע גם לזמלין ונפגש עם הרב אלקלעי. הפגישה לא ארכה כנראה יותר מכמה שעות והשאירה חותם עמוק על הרב אלקלעי.

5 ובחזרה לרבי חיים בן עטר. על פי הידוע לנו, לא היו לו ילדים, אולם רבי יהודה ביבאס היה נצר למשפחתו המורחבת. גם רבי חיים בן עטר, דיבר על חשיבות ארץ ישראל ועל העליה אליה וגם עלה לארץ ביחד עם עוד כמה משפחות. כך נמשכת השרשרת מרבי חיים בן עטר, לרב ביבאס ומשם לרב אלקלעי עד לרעיונותיו הציוניים של הרצל.